Fragm. Florist. Geobot. Polon. 21(2): 389–403, 2014

NOTATKI BOTANICZNE

Warunki występowania Coronilla vaginalis (Fabaceae) w Tatrzańskim Parku Narodowym

Coronilla vaginalis Lam. (cieciorka pochewkowata) znaleziona w 2013 r. jest nowym dla flory Tatr oraz Polski gatunkiem roślin naczyniowych. Jej stanowisko położone przy szlaku na Stoły (na wysokości około 1125 m n.p.m.) jest nie tylko jedynym w naszym kraju (MIREK i in. w druku), ale także skrajnie mało licznym (tylko 3 stwierdzone okazy).

Zarówno brak jakichkolwiek dotychczasowych danych z terenu Polski dotyczących tego gatunku, jak i względy związane z jego ochroną uzasadniają jego bliższą charakterystykę siedliskowo-fitocenotyczną.

Siedlisko. Na nowo odkrytym stanowisku cieciorka pochewkowata występuje na skalistej grzędzie opadającej ku Dolinie Kościeliskiej. Podłożem geologicznym jest tu wapień, a glebą rędzina różnie głęboka (w zależności od miejsca), najczęściej płytka i silnie szkieletowa. Miejsce występowania jest silnie eksponowane na południe, a nachylenie zbocza waha się od 50 do 70°.

Fitocenoza. Biotopem cieciorki pochewkowatej w Tatrach jest murawa zbliżona do endemicznego zespołu turzycy zawsze zielonej i kostrzewy tatrzańskiej (*Carici-Festucetum tatrae*) ze znikomym udziałem gatunków typowych dla reliktowych lasków sosnowych ze związku *Erico-Pinion*. Bliższą charakterystykę fitocenozy dobrze oddaje zamieszczone poniżej zdjęcie fitosocjologiczne wykonane w płacie z tym gatunkiem:

Zdj. 25.09.2013, Kościelisko N 49°15′06,6″, E 19°51′46,6″, płat 3 m², zbocze S – nachylenie 50–70°, ok. 1125 m n.p.m., pokrycie: 60%, C – 50%, D – 40%, C: ***Coronilla vaginalis* +**, **Ch.** ***Carici sempervirentis-Festucetum tatrae*****:** *Anthyllis alpestris* +, *Carduus glaucus* +, *Festuca tatrae* 2, *Hieracium bifidum* +, *Hieracium villosum* +, *Knautia kitaibelii* 1, *Leontodon incanus* +, *Sempervivum preissianum* +, *Thesium alpinum* +, **Ch.** ***Seslerietea variae, Seslerietalia variae, Seslerion tatrae:*** *Aster alpinus* 1, *Bellidiastrum michelii* 1, *Campanula cochleariifolia* 1, *Carex firma* +, *Carex sempervirens* 2, *Crepis jacquinii* 1, *Galium anisophyllum* 1, *Gentiana clusii* +, *Helianthemum grandiflorum* 2, *Minuartia kitaibelii* 1, *Phyteuma orbiculare* +, *Polygala brachyptera* +, *Primula auricula* 1, *Scabiosa lucida* 1, *Thymus* sp. 2, *Trisetum alpestre* 1, **Ch.** ***Erico-Pinion:*** *Calamagrostis varia* +, *Epipactis atropurpurea* +, **Inne*****:*** *Asplenium ruta-muraria* +, *A. viridae* +, *Bupleurum ranunculoides* 1, *Carlina acaulis* +, *Centaurea alpestris* 1, *Cotoneaster integerrimus* r, *Fragaria vesca* +, *Gypsophila repens* 2, *Juniperus communis* r, *Kernera saxatilis* +, *Laserpitium latifolium* +, *Leontopodium alpinum* 1, *Lotus corniculatus* +, *Melampyrum sylvaticum* r – +, *Picea excelsa* +, *Pimpinella maior* +, *Pinus mugo* +, *Polygonatum multiflorum* +, *Saxifraga paniculata* 1, *Sedum carpaticum* r – +, *Sorbus aria* +, *Thalictrum minus* +, *Vaccinium vitis-idaea* +, *Valeriana tripteris* +, **Poza płatem:** *Calluna vulgaris* 1, *Phegopteris robertiana* +.

Porównując biotop, w którym *Coronilla vaginalis* występuje w Tatrzańskim Parku Narodowym z charakterem stanowisk najbliższych Polski na terenie Słowacji, można stwierdzić bardzo duże podobieństwo, a równocześnie stałość co do wymagań siedliskowych i fitocenotycznych.

W przyległych pasmach Karpat Zachodnich po stronie słowackiej gatunek spotykany jest zarówno w murawach naskalnych z rzędu *Seslerietalia*, najczęściej w wykształconych na płytkim podłożu węglanowym murawach ze związku *Astero alpini-Seslerion* (odpowiednik naszego związku *Caricion firmae*), jak i w dobrze rozwiniętych płatach reliktowych lasków sosnowych ze związku *Erico-Pinion*, z natury bogatych w gatunki z rzędu *Seslerietalia variae*.

Ryc. 1. Osobniki *Coronilla vaginalis* odnalezione na stanowisku w Tatrach (fot. Z. Mirek)

Fig. 1. Living individuals of *Coronilla vaginalis* on the newly discovered locality in Tatra Mts (photo Z. Mirek)

Ryc. 2. Wygląd siedliska *Coronilla vaginalis* na nowo odkrytym stanowisku w Tatrach (fot. Z. Mirek)

Fig. 2. Close view to the habitat of *Coronilla vaginalis* on the newly discovered locality in Tatra Mts (photo Z. Mirek)

Obecnie brak informacji o występowaniu tego gatunku na obszarze Tatr w dobrze rozwiniętych płatach zbiorowisk ze związku *Erico-Pinion*, ale być może dalsze poszukiwania na nielicznych w Tatrzańskim Parku Narodowym siedliskach tego typu zaowocują znalezieniem innych stanowisk cieciorki pochewkowatej i poszerzą dotychczasowe spektrum.

Podziękowania. Praca niniejsza jest efektem badań finansowanych z grantu MNiSW: N N304 276640.

Summary. Habitats of *Coronilla vaginalis* (Fabaceae) on territory of the Tatra National Park. The species recently found in the Tatra National Park new both for the massive and Poland, occurs in grassland representing endemic phytocoenoses *Carici-Festucetum tatrae* (order *Seslerietalia variae*) with few character species for *Erico-Pinion*. The grassland developes on a very steep (50–70º) calcareous rocky slope exposed to the south with a vary shallow rendzina soil. The phytocoenosis is well characterized by included relevé made at the locality.

Literatura

Chrtková A. & Jasičová M. 1988. *Coronilla vaginalis* Lam. – W: L. Bertová (red.), Flóra Slovenska. **4**(4), s. 361–363. Veda, Vyd. Slovenska Akademie. Vied, Bratislava.

Mirek Z., Nikel A. & Wilk Ł. *Coronilla vaginalis* Lam. – a new species in the flora of Poland. – Acta Societatis Botanicorum Poloniae (w druku).

Zbigniew Mirek, Agnieszka Nikel, Łukasz Wilk, *Instytut Botaniki im. W. Szafera, Polska Akademia Nauk, ul. Lubicz 46, 31-512 Kraków, Polska; e-mail: z.mirek@botany.pl, a.nikel@botany.pl, l.wilk@botany.pl*

Przyjęto do druku: 29.07.2014 r.

Najbogatsze w Tatrzańskim Parku Narodowym stanowisko Gladiolus imbricatus (Iridaceae)

Gladiolus imbricatus L. (mieczyk dachówkowaty) – gatunek podlegający ochronie ścisłej (Piękoś-Mirkowa & Mirek 2003; Rozporządzenie… 2012), przedstawiciel rodziny kosaćcowatych *Iridaceae* (Szafer i in. 1967) to jeden z najpiękniejszych kwiatów naszej flory. Występuje na większości obszaru Polski, choć są regiony, gdzie brak go prawie zupełnie (Zając & Zając 2001). Na niżu związany jest głównie z podmokłymi łąkami trzęślicowymi, pozostającymi w stałym zasięgu wód gruntowych. W górach jest elementem świeżych łąk kośnych i zbiorowisk łąkowo-pastwiskowych (kośno-pasterskich). Uchodzi za gatunek charakterystyczny dla najbardziej znanej w Tatrach i wielu innych częściach naszych Karpat łąki konietlicowej, jaką jest bogata w gatunki łąka mieczykowo-mietlicowa (*Gladiolo-Agrostietum*). Jest to jedno z najpiękniejszych zbiorowisk, którego coroczny cykl rozpoczyna masowe kwitnienie krokusów w kwietniu, a kończy, miejscami równie masowe, kwitnienie zimowita jesiennego na przełomie września i października. Letni aspekt tej szczególnie pięknej łąki przejawia się m.in. kwitnieniem innego z geofitów, właśnie mieczyka dachówkowatego; pełnia kwitnienia przypada zwykle na drugą połowę lipca. Dawniej mieczyk należał do stałych i bardzo częstych składników tej świeżej łąki, której – jak wspomniano – jest gatunkiem charakterystycznym. Dziś w wielu miejscach brak go zupełnie lub występuje w niewielkiej liczbie osobników. Stąd warto monitorować na bieżąco stan jego populacji.

Badania prowadzone nad rozmieszczeniem mieczyka dachówkowatego w Tatrzańskim Parku Narodowym pozwoliły odnotować ponad dwadzieścia jego stanowisk na tym obszarze (Ryc. 1A). Prawie wszystkie położone są w reglu dolnym lub tylko nieznacznie i w pojedynczych przypadkach wkraczają w najniższe położenia górnego regla. Jedynym wyjątkiem jest stanowisko na zboczach Małego Giewontu ponad Doliną Małej Łąki, gdzie pojedyncze okazy występują na wysokości około 1550 m n.p.m., czyli u górnej granicy górnego regla. Jedno z tych stanowisk, usytuowane na Polanie Brzanówka (Ryc. 1B), jest